

NA KRATKO O VARUHU

Varuh je **neodvisna državna institucija**, ki skrbi za varstvo in spodbujanje človekovih pravic v Sloveniji. Mandat Varuha izhaja iz Ustave Republike Slovenije in Zakona o varuhu človekovih pravic. Od 24. februarja 2019 je varuh človekovih pravic Republike Slovenije **Peter Svetina**.

Varuh **nadzira oblast in omejuje njeno samovoljo** pri poseganju v človekove pravice in temeljne svoboščine:

Varuh **ni del oblasti**. Je neodvisen od nje. To mu zagotavlja Ustava RS.

Pri svojem delu **se ravna po ustavi, mednarodnih pogodbah in zakonih**.

Pri svojem delu se lahko sklicuje tudi na **načela pravičnosti in dobrega upravljanja**.

Delo Varuha je **raznovrstno**, zato je vsebinsko organizirano na naslednji način:

Zagovorništvo otrok omogoča, da je glas otrok slišan v postopkih, v katerih so udeleženi.

Strokovna služba Varuha obravnava pobude posameznic in posameznikov, ki menijo, da so jim kršene človekove pravice ali temeljne svoboščine.

Državni preventivni mehanizem z obiski zaprtih ustanov preverja ravnanje z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost, in preprečuje mučenje in drugo nečloveško ravnanje.

Svet varuha za človekove pravice je posvetovalno telo varuha. S 16 člani, ki so iz vrst civilne družbe, znanosti in državnih organov, se varuh posvetuje o vprašanih človekovih pravic.

Center za človekove pravice skrbi za promocijo, izobraževanje o človekovih pravicah, opravlja raziskave in analize ter pripravlja poročila in sodeluje na mednarodnem področju.

KAJ VARUH LAHKO STORI?

○ **Obravnavajo pobudo** posameznice ali posameznika.

○ **Da predloge, priporočila, kritike in mnenja:**

vsakemu organu z vidika človekovih pravic v zadevi, ki jo obravnava, ne glede na vrsto in stopnjo postopka, ki poteka pred temi organi;

vлади ali državnemu zboru za spremembo zakonov in drugih predpisov,

organom, naj izboljšajo svoje poslovanje in odnose s strankami; v rednih in posebnih poročilih, kjer opozarja na sistemske pomanjkljivosti ter poroča o ugotovitvah; v sporočilih za javnost in javnih nastopih.

○ **Na ustavno sodišče pod določenimi pogoji vložijo ustavno pritožbo ali zahtevo za presojo ustavnosti in zakonitosti predpisov.**

○ **Varuh vsako leto pripravi letno poročilo, v katerem predlaga številna priporočila, naslovljena na različne oblastne organe.**

○ **Mednarodnim organizacijam ali institucijam predloži alternativno poročilo o stanju človekovih pravic ali vladavine prava v Sloveniji in sodeluje z različnimi mednarodnimi organizacijami, organi in institucijami.**

ČESA VARUH NE MORE STORITI?

○ **Varuh ni oblasten organ, zato ne sprejema pravno zavezujočih odločitev:**

ne more prisiliti drugih organov, da uresničijo njegove predloge oziroma stališča;

ne more odpraviti nepravilnosti namesto pristojnega organa.

○ **Varuh ne obravnava zadev, o katerih tečejo sodni ali drugi pravni postopki, razen če gre za neupravičeno zavlačevanje postopka ali za očitno zlorabo oblasti.**

○ **Varuh nima neposrednih pristojnosti do zasebnih subjektov in gospodarskih družb zasebnega sektorja.**

Izdal: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, Ljubljana 2021

REPUBLIKA SLOVENIJA

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC

KDAJ SE OBRNITI NA VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC?

Če vidite krivice, uporabite pravice!

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije,
Dunajska cesta 56, 1000 Ljubljana
Brezplačna telefonska številka: **080 15 30**
Elektronski naslov: **info@varuh-rs.si**

KDAJ PO POMOČ K VARUHU?

Če menite, da so vam kršene človekove pravice ali temeljne svoboščine ali da je bila storjena kakšna druga nepravilnost.

Če je kršitev ali nepravilnost povzročil:

državni organ

upravna enota, center za socialno delo, davčna uprava, inšpektorat, ministrstvo, državni zbor, drug oblastni organ ...

občina, občinska/mestna uprava, občinski organ ...

organ lokalne samouprave

nosilec javnega pooblastila

javna agencija, zbornica z obveznim članstvom ...

KAKO PO POMOČ K VARUHU?

Varuhu pošljite POBUDO, ki naj bo:

- PISNA (v slovenskem jeziku, lahko pa tudi v maternem jeziku, če ne obvladate slovenščine) in
- PODPISANA (vsebovati mora tudi vaše kontaktne podatke).

Pobudo lahko napišete sami, pri tem ne potrebujete odvetnikove pomoči.

- 1** V pobudo napišite **okolščine in dejstva zadeve** (npr. kdaj je kršitev nastala, kdo jo je povzročil) ter predložite dokaze o zadevi.
- 2** Najlažje boste vložili **popolno pobudo**, če poiščete obrazec 'Pobuda Varuhu' na naši informativni točki ali spletni strani.
- 3** Pred oddajo pobude se z vprašanji lahko obrnete na Varuha tudi **preko brezplačne telefonske številke, elektronskega naslova ali osebno**.

KAJ STORI VARUH Z VAŠO POBUDO?

Ko Varuh prejme pisno pobudo posameznice ali posameznika:

- 1. pregleda pobudo** (če potrebuje dodatna pojasnila, vas lahko prosi za dopolnitev);
- 2. preizkusi svojo pristojnost**;
- 3. ugotovi, ali je pobuda utemeljena** (Varuh praviloma pobude ne obravnava, če je od kršitve minilo več kot eno leto);
- 4. preuči dejstva in pravne podlage** (ustavo, mednarodne akte, zakone, podzakonske akte ...);
- 5. lahko opravi poizvedbo pri organu**, na katerega se pobuda nanaša, da pridobi dodatne potrebne informacije in mnenje organa;
- 6. lahko opravi poizvedbe tudi pri drugih organih**, če oceni, da je to potrebno za celostno obravnavo vaše pobude;

V vsaki zadevi Varuh izvede samostojen in neodvisen postopek. Za ta namen lahko pridobi vse informacije, opravi vpogled v spise in izvede napovedane ali nenapovedane preglede dokumentacije.

7. ko pridobi vse relevantne informacije, oblikuje ugotovitve:

Če Varuh ugotovi nepravilnost ali kršitev, organu predlaga:

naj kršitev odpravi (lahko priporoči, kako naj jo odpravi ali da naj povrne škodo);

naj ponovno izvede določen postopek v skladu z zakonom;

naj uvede disciplinski postopek zoper uslužbenca organa, ki so povzročili ugotovljeno nepravilnost.

- 8. na podlagi ugotovitev lahko pripravi tudi konkretna priporočila** organu glede odprave sistemskih nepravilnosti, ki jih lahko vključi tudi v svoje letno poročilo državnemu zboru;
- 9. o svojih ugotovitvah lahko seznanj javnost** (vaše identitete in osebnih podatkov pri tem ne razkriva).

POSTOPEK PRI VARUHU JE ZAUPEN, BREZPLAČEN IN NEFORMALEN

Nekaj primerov, ko Varuh lahko pomaga:

- če organ **ne obrazloži** (ustrezno) svoje odločitve;
- če inšpektorat ali občinska uprava v odločbi **ne zapišeta pravnega pouka** in je s tem odločba nepopolna;
- če center za socialno delo **zavlačuje z odgovorom ali odločanjem** o pravici;
- če je **opozorjen na kršenje** otrokovih pravic, pravic invalidov, starejših, tujcev in drugih ranljivih skupin;
- če menite, da vam **organ krši pravico** do:
  - zasebnega ali družinskega življenja,
  - socialne varnosti,
  - zdravega življenjskega okolja,
  - osebnega dostojanstva in varnosti,
  - enakosti pred zakonom (diskriminacija),
  - svobode zbiranja ali združevanja,
  - poseg v zasebno ali družinsko življenje,
  - pravnega sredstva ali sodnega varstva.

Varuh je tudi nacionalna institucija za človekove pravice.

Od januarja 2021 je **nacionalna institucija za človekove pravice s statusom A po Pariških načelih** Združenih narodov o statusu nacionalnih institucij (1993), kar pomeni, da izpolnjuje vse mednarodne standarde delovanja na področju varstva in spodbujanja človekovih pravic v Sloveniji.

»Da bi zgradili svet, kot si ga želimo, torej bolj odporen, pravičen in trajosten, bomo morali še naprej aktivno vlagati v ukrepe za odpravo vrzeli, ki načelnjajo uresničevanje človekovih pravic, in nenazadnje na prvo mesto ponovno postaviti strpnost, sočutje in človečnost.«

Peter Svetina
varuh človekovih pravic Republike Slovenije